1954 1960 1970 2009

"Büyümede İvme Kazanmak"

1960'lı yıllarda Alarko, henüz çok genç bir şirket olmasına karşın pazarda önemli bir yere gelmiş, değişen Türkiye koşullarında hızla büyüyeceği bir sürecin içine girmişti. Üzeyir Garih bu dönemi değerlendirirken, kendi sektörlerinde sanayiye yöneldiklerini ve bunun için hazır olduklarını belirtiyor.

Üzeyir Garih'in değerlendirmelerine göre 1960-1970 arasındaki on yıl Alarko'nun "büyüme için ivme kazandığı" yıllar olmuştu.

Bu gelişmenin nedenlerini şöyle açıklıyordu: 1960'lı yıllardaki gelişmeler 1970'lerin başında "ülkemizde yeni bir atılım evresini" başlatmıştı. "Özellikle devlet müesseseleri tevsi yatırımlarının yanısıra, yeni yeni çevreyi koruma anlayışını uygulamaya başlamışlardı. Türkiye kapalı ekonomi sürecini sürdürüyordu. Döviz sıkıntısı hissedilmiyordu. Ancak o tarihlerde kapalı ekonominin bir gereği olarak, dış memleketlerden lisans veya bilgi için döviz transferi olanaksız denecek kadar zordu. Şirketimizin en önemli kozu, araştırma geliştirmeye verdiği önem ve teknik bilgi birikimiydi. Kurumumuz mekanik ve elektrik ana temel mühendisliği gerektiren işlerde ve özellikle su tasfiyesi, mekanik proses, klima, toz giderme ve benzeri projelerde adeta rakipsizdi."

"Fabrika Yapan Fabrika"

Üzeyir Garih, bu süreç içinde Alarko'nun "1970'lerde 300'ün üzerinde mühendis çalıştıran nadir Türk kurumlarından biri" haline geldiğini belirtiyor ve değerlendirmelerini şöyle sürdürüyor: "Uğraşlarımızdan biri taahhüt, diğeri ise taahhütlerimiz için gerekli olan ekipman, araç gerek üretimi idi. Kendimiz tasarlıyor ve uygulayabiliyorduk. Yabancı kurumlardan software almadaki bürokratik engeller sebebiyle rakiplerimiz bizimle baş edemiyordu. Bu gücümüz, pazarımızda fazla zorluk çekmeden çok iyi fiyatlarla ilginç projelerin taahhüt işlerini yüklenmemize neden oluyordu. Kazandığımız paraları yatırım malları üretecek sınai tesise yatırıyor ve Türkiye'de ilk ağır sanayi ürünleri üretecek bir fabrika kurgusuna yönlendiriyorduk". Üzeyir Garih bu hedefleri doğrultusunda yaptıkları çalışmalarla, Alarko'nun 1970'li yıllarda "fabrika yapan fabrika" olarak ün kazandığını belirtiyor.

Alsac Fabrikası, Dökümhane

"Tesisat Konusunun Dünü Bugünü"

Üzeyir Garih'le aynı dönemlerde İTÜ'den mezun olan, uzun süre Bayındırlık Bakanlığı'nda, daha sonra serbest proje ve kontrol mühendisi olarak çalışan ve tesisat sektörünün gelişmesine yakından tanık olan Kazım Kızılca, "Türkiye'de Tesisat Konusunun Dünü Bugünü" (*Tesisat Dergisi*, TTMD yayını, Mart-Nisan 2005, s.44-45) başlıklı yazısında o günlerin koşullarını şöyle değerlendiriyordu: "1950'lerin başlarında tesisat konusu her bakımdan geri seviyelerde idi. Fayans, çelik boru, dökme demir kazan ve radyatör dışardan ithal ediliyordu. Kaliteli personel çok azdı ve olanların bir çoğu da yetersizdi. Binaların çoğunda sıhhi tesisatla yetiniliyor, bazı çok önemli binalarda sadece kalorifer yapılabiliyordu. Klima ve havalandırma bir yana, kalorifer tesisatı bile lüks sayılıyordu. Yabancı firmaların yaptığı fabrikalarda bile buharlı tesisatın birçok yerinde kondensleri toplanıp kazan dairesine geri taşınmayıp, sanki gök ısıtılmak istenir gibi, dışarı atılıyordu. Fittings yokluğunda kalorifer boruları içleri kum doldurulup ısıtıldıktan sonra eğilerek kıvrılıyordu. Sonra bu kumu boşaltmak için borular demir çubuklarla öylesine dövülüyordu ki bu ritmik, fakat çok şiddetli sese insanlar endişe ve merakla toplanıyordu.

"1950'den sonra gelişmeyle birlikte binalarda tesisata da gereken önem verilmeye başlandı. Piyasada tanınmış firmalar arasında Vehbi Koç başta olmak üzere komple inşaat yapan birkaç müeahhitlik firması dışında, çelik kazan imalatı ve tesisat müteahhitliği yapan Tokar, Sungurlar, Selnikel ve M. İzzet Baysal vardı. Alarko henüz kurulmuştu. Soğutma ve klima tesisatında tamiri yurt içinde yapılabilsin diye genellikle açık tipte pistonlu kompresörler tercih ediliyordu. Eğer fabrikada atık çürük buhar varsa ve soğutma gereken yerler de mevcutsa absorbsiyonlu soğutucu gruplar seçmek mümkündü. 1960'lı yıllara doğru döviz sıkıntısı ve ekonomide kriz baş gösterdi. Pek çok tesisat malzemesi ithal edilemeyip karaborsaya düştü. Müteahhitler ve müteşebbisler bu nedenle çok sıkıntı çektiler.

"Tüm bu zorluklardan sonra Türk iş adamları ve sanayi ile uğraşanlar ciddi bir şekilde sanayileşmenin zorunluğunu idrak ettiler ve sanayileşme hamlesini başlattılar. Tesisat imalat sanayi böyle başladı ve zamanla daha gelişti ve pek çok şey yerli olarak üretilip kullanılmaya başlandı.

"Klima ve havalandırma tesisatı ise 1970'lere kadar teknolojik veya idari zorunluluk olmadıkça pek kullanılmazdı. Tesisat pahalı ve ödenek temini zordu. Ancak 1970'li yıllarda teknolojik, sağlık veya çevresel gerekçelerle daha sık klimalı binalar yapılmaya başlandı. Önce tekstil, tütün, kağıt, ilaç, kimya sanayi, hastahane gibi yerlerde kullanılan klima ve havalandırma tesisatı daha sonra konfor, enerji, verimlilik konuları önem kazandıkça diğer binalara da uygulanmaya başlandı".